

Nyílt levél a Harvard diákjaihoz*

Mindazok, akiket foglalkoztat az irodalom és a művészetek jövője Amerikában, el kell hogy szörnyedjenek a képmutatás és a szenteskedés azon keveréke láttán, melynek a „politikai korrektség” nevet adták, s amely megmérgezte a legjobb collage-ok és egyetemek szakmai légkörét. A szellemi és intellektuális megújulás feladata a ma diákjaira hárul. A baráti összefonódások, a pénzsóvárság és az erkölcsi hajlékonyság által megbénított akadémiai intézmények nem képesek önmaguk megreformálására.

Huszonöt éven át a távolból figyeltem, ahogy a Harvard nagyszerű irodalomtudományi hagyománya leépíti önmagát. 1968-ban amikor a collage-ot elvégeztem (a binghamtoni State University of New Yorkra jártam) a Harvard és a Yale által kínált posztgraduális angol programot mindenki egy szinten állónak tartotta. Jómagam, akit mindkettőre felvettek, azért döntöttem a Yale mellett, mert a Harvardon a felsőbb éves hallgatóknak tanítaniuk kellett — e felemás gyakorlatnak köszönhetően az idősebb tanárok szinte nem is találkoztak az undergradute-ekkel.

A hatvanas évek nemzedékét, melyhez magam is tartozom, tiszteletlensége és harcos fellépése arra rendelte, hogy mélyreható változásokat vigyen végbe Amerikai politikai és kulturális életében. A humán tudományok oktatása beszűkültté és sivárrá vált a túlszakosodott, túlságosan széttagolt egyetemi struktúra jármában. Közülünk azok, akikre igazán mély hatást gyakorolt a népszerű kultúra, a pszihedelikus kultúra és a szexuális forradalom, úgy érezték, hogy az egyetemek elszakadtak a valóságtól. Véget akartunk vetni magánéletünk tekintélyelvű túlszabályozottságának. Harcoltunk

* Camille Paglia: Vamps & Tramps. Vintage, New York, 1994 117–121.

a szólásszabadságért, mely a Berkeley-n az első diákmegmozdulások célkitűzése volt.

Az egyetemeken manapság dívó politikai korrektségben az a legvisszataszítóbb, hogy szószólóinak sikerült elhíttetniük diákjaikkal és a médiával azt, hogy ők az igazi hatvanas évekbeli radikálisok. Micsoda képtelenség! A politikai korrektség — fasiszta beszédkódexeivel és puritán szexuális rendszabályaival — a hatvanas évek progresszív értékeinek karikatúrája. A szociológus Todd Gitlin kivételével egyetlen hatvanas évekbeli politikai aktivista sem kapott tanári állást az ország valamelyik elit iskolájában.

Valójában a hatvanas évek legmerészebb és legeredetibb figurái vagy egyáltalán nem folytattak posztgraduális tanulmányokat, vagy nem voltak hajlandók elfogadni az egyetemi előrehaladás elvtelen játékszabályait. Az Ivy League irodalom tanszékeinek negyvenes éveikben járó tanárai, korukat tekintve az én nemzedékemhez tartoznak, de nem azért kapaszkodtak fel a számléltrán, mert a hatvanas években indultak, hanem mert nincsen bennük semmi, ami azokra az évekre emlékeztetne. Én csak tudom, hiszen együtt jártam velük egyetemre. Sohasem kérdőjelezték meg vagy veszélyeztették a status quo-t — ezért léphettek éppen ők a konzervatívok örökébe.

Az irodalomtudományban a szövegcentrikus újkritika zsákutcának bizonyult, kiszélesítésre és elmélyítésre szorult, a történelem illetve a szexualitás tanulmányozása révén. Voltak olyan Észak-Amerikai szerzők — Allen Ginsberg, Norman O. Brown, Marshall McLuhan és Leslie Fiedler —, akik jelentősen hozzájárultak ahhoz, hogy a hatvanas évek diákjai interdiszciplinárisra tették szellemi környezetüket. Egyetemi társaim azonban, ahelyett, hogy ezeket a radikális gondolkodókat olvasták volna, rávetették magukat az unalmas, pedáns európai strukturalistákra, akik cinikus és szószátyár okoskodásokba bonyolódtak, amiktől az én nemzedékem megkímélte magát akkor, amikor Elvis Presley-t választotta (a Foucault által bálványozott) Samuel Beckett helyett. Túlzott hírnevük ellenére a francia teoretikusok — Foucault-t is beleértve — egyike sem kompetens a történelem vagy a szexualitás kérdésében. Azok, akik más állítanak, egészen egyszerűen nem tudják mit beszélnek.

Egyetlen példán szeretném megmutatni, hogyan lehet manapság kiérdemelni az Ivy League-ben a legnagyobb megbecsülést. Egy vezető harvardi professzornő annak köszönhetette tekintélyét,

hogy Paul de Man és Derrida tanítványa volt. Mikor aztán fény derült de Man náci szimpatizáns múltjára, a dekonstrukció süllyedő hajójáról gyorsan átpártolt a feminizmushoz és az afrikai-amerikai tudományokhoz, noha korábbi könyveiben nyoma sem volt efféle érdeklődésnek. Mindennek betetőzéseképpen egy 1991 októberi Harvard Yard gyűlésen drámai módon vallotta meg, hogy leszbikus, ami manapság sikk.

Nézzék el nekem, ha indulatos vagyok. Én, mint a Yale-i posztgraduális program (1968–1972) egyetlen nyíltan homoszexuális hallgatója, a karrieremmel fizettem Stonewall-előtti* őszinteségemért. Hol volt akkor ez a töménytelen leszbikus? Nem beszéltek róla, mindaddig amíg a nyugdíjas állás — no meg a mások által hozott áldozatok — biztonságossá nem tették, hogy előálljanak és elpanaszolják sérelmeiket. Disszertációm akkoriban szokatlan témái — homoszexualitás, transzvesztitizmus, transzszexualitás, sadomazochizmus — csak még bizonyosabbá tette, hogy egyetlen kutató egyetlen sem akad majd számomra hely. Egyike vagyok nemzedékem azon ráncbaszedhetetlen tagjainak, akiknek hűségese ragaszkodása a hatvanas évek eszményeihez az intézményekből való kiszorulásukat eredményezte. Ezzel persze meg lehet békélni, hiszen megvetettük a pénzt és a rangot. Vérlázító viszont az, hogy azok az ügyeskedők és pozőrök, akik elutasították az amerikai kultúrát, s a francia teoretikusokat emelték piedesztálra, most a hatvanas évek eszmei örököseként állítják be magukat.

A Harvard irodalom tanszéke alól a hetvenes években csúszott ki a talaj. Nem sikerült új vért pumpálni bele, mely továbbra is fenntartotta volna a hírnevét, míg a Yale — egy antiszemita felhangoktól sem mentes heves csatározás után — véglegesítette Harold Bloomot és Geoffrey Hartmant, majd megszerezte a Johns Hopkins néhány nagyágyúját. A Harvard túl sokáig késlekedett a kortársi változásokra adandó válasszal; egyetlen fiatalabb tanára sem közelítette meg a Harry Levin és Walter Jackson Bate által képviselt tudományos szintet. Az angol tanszék afféle kincstári intézménnyé alakult át. Tíz évvel azután, hogy elkezdtem posztgraduális tanulmányaimat a Harvard irodalom tanszékének reputációja a mélypontra zuhant.

* 1969-ben összetűzésre került sor a rendőrség és a homoszexuálisok között a Stonewall nevű bárban. Az esemény mérföldkővé vált a gay mozgalom történetében. (A ford.)

Az egyetem vezetése erre pánikszerű vásárlókörutakra indult, és a tanszéket futatott oktatókkal töltötte fel, teoretikusokkal, akik között számos nő is akadt, a pozitív driszkrimináció kegyeltjei. Most már, ha akarnák se tudnának megszabadulni tőlük. A teória mindenütt a végét járja, de a Harvard, mely a tudományos mércéket feláldozta a hatékonyság kedvéért, a humán tudományok területén két nemzedéken át közepszerűsége kárhoztatta magát, hiszen ezek az emberek csak is azokat fogják alkalmazni, akik feltuningolják hanyatló tekintélyüket. A Harvard hallgatói tévedés áldozatai, ha azt hiszik, hogy az irodalom tanszékükön oktató harmincasnegyvenes éveikben járó tanárok Amerika legjobb szellemi erőihez tartoznak. A konferenciajáró klikk, ez az alig húsz éves múltra visszatekintő, tisztán üzleti jellegű érdekszövetség felelős azért, hogy ezek a megalkuvó szerencsevadászok a katedrára kerültek. Az újdonság máza hitvány és sekélyes teljesítményt takar.

Mikor ébrednek már rá az Ivy League diákjai arra, hogy végletesen korrumpt légkör veszi őket körül? Az amerikai baloldali sajtó súlyos mulasztása, hogy nem nevezte nevén és nem támadta meg azt az olajozott előmeneteli rendszert, mely a hetvenes évektől kezdődően a megtévesztést, az önhittséget és a manipulációt általánossá tette a humán tudományokban. Pedig az igazi baloldaliság legfőbb ismertetőjegye a gazdasági elemzés. Ma a hamis, nyakatekert, elitista francia teória jelenti a belépőjegyet abba az amorális klikkbe, mely a Berkeley-től a Duke-ig, Princetonig és a Harvardig szorosan összefűzi az egyetemeket. Manapság ezek a fellegrárai a „kulturális tanulmányok”-nak, ami nem egyéb, mint ebből is egy kicsi, abból is egy kicsi, mindenféle szakértelem nélkül összekotyvasztva. A diáklapok, melyek azelőtt a tekintélyt vonták kérdőre és az intézmények ellen indítottak harcot, szemet hunynak egy olyan jelentőségű országos skandallum fölött, ami a Wall Street fedezetlen-kötvény krachjához mérhető.

A megoldás a ti kezetekben van. Ti visszaállíthatjátok a tanulást az egyetemi munka középpontjába. Véget vethettek a trükkös elméletek korszakának. Megkövetelhetitek, hogy a kutató munka minősége, ne pedig a tetszetős szócsavarás legyen a Harvardon való alkalmazás mércéje. Hogyan? Először is a könyvtárt tekintsétek elsőszámú tanárotoknak. Fedezzétek fel újra az utóbbi 150 év nagy tudósainak manapság figyelmen kívül hagyott műveit, mindazokét, akiknek megadatott, hogy a posztstrukturalizmus mentális környe-

zetszennyezésétől érintetlenül működhessenek. Rágjátok át magatokat a kézikönyveken, a kronológiákon és a szótárakon. Ne menjetek lépre annak az erőszakos és talmi humanitarizmusnak, mely a nőket és az afrikai-amerikaiakat sértő módon áldozatoknak tekint. Ragaszkodjatok a gondolkodás- és szólásszabadsághoz. A provokálás demokratikus jog. Az egyetemnek az élénk szellemi munka, nem pedig a terápia és a jámborság köré kell szerveződnie. A Harvard a bölcsészek bölcsődéjévé vált.

Másutt részletesen ismertettem az egyetem hathatós reformját szorgalmazó javaslataimat: ezek közé tartozik az irodalom nemzetek szerinti tanszéki felosztásának megszüntetése, az átideologizált és tudománytalan nőtudományok és homoszexuálistudományok felváltása a szextudományokkal, illetve egy valóban szakszerű és politika mentes multikulturalizmus világméretű terve, melynek alapját az összehasonlító vallástudomány, az archeológia, a művészettörténet és az antropológia adja. A liberálisok és a konzervatívok vitája értelmetlen és idejétmúlt. Ennek retorikája csupán az egyetemi piactér ama romlottságát és hamisságát leplezi, mely az utóbbi tizenöt év konfliktusaiért ténylegesen felelős. A huszonegyedik században valami mást szeretnénk látni. A mai diákok azok, akik megteremthetik.

Budapest

Camille Paglia
Fordította: Beck András

Szegi Amondó: Fény